

Læreplaner i Hjortekær, Lundtofte, Lyngby netværk

HLL's pædagogiske læreplaner tager udgangspunkt i LTK's Læringsgrundlag i forhold til design, pædagogiske principper, læringsmiljøer og metode.

I læringsgrundlaget står:

*Overordnet læringsgrundlaget
i Lyngby-Taarbæk Kommune ligger
det incitament, at kommunens børn og unge
skal **rustes til** at møde fremtiden,
som er svær at forudsige.
Derfor skal de **dannes** og blive **livsduelige**,
og en sådan **helhedstænkning** aktiverer
både en læringsdimension og
en værensdimension.
Derfor må det "**at være**" hele tiden tænkes
med som et ledsagende spejl
for det "**at lære**".*

Hos os tager børnene det første skridt til "at lære at lære" og blive i stand til at mestre deres liv. Det betyder, at børnene er i et miljø i dagtilbuddet, hvor vi skaber de bedste betingelser for læring og chancelighed og hvor børn kan opleve sig som livsduelige og værdifulde, i sig selv og som en del af fællesskabet.

I praksis betyder det, at det pædagogiske personale ser og tager udgangspunkt i det enkelte barns nærmeste udviklingszone og børnenes forskellige forudsætninger og livsvilkår.

Læring kan ikke styres, men befordres.

Læring sker i relationer. Derfor skal børnene møde voksne, som er fagligt velfunderede, engagerede, anerkendende og imødekommende overfor børns nysgerrighed. Børnene skal opleve et trygt og tillidsskabende miljø, hvor der er plads til at udfordre og begå fejltagelser, fordi der altid vil være en voksen til at samle op.

Vi har en reflekteret praksis, hvor vi løbende evaluerer målene for de pædagogiske lærerplaner. Vi dokumenterer effekten af vores pædagogiske praksis, med udgangspunkt i de tegn på læring, som vi ønsker at se, høre, og opleve hos børnene. Vi anvender en struktureret metodisk tilgang, f.eks. SAL og AL samt HLL's evalueringsskema. Således er pædagogisk kvalitet ikke kun et spørgsmål om at opnå den ønskede effekt/læring, men også hvordan arbejdet tilrettelægges og udføres i praksis.

I vores pædagogiske praksis har vi en anerkendende tilgang, hvor vi møder børnene i en ligeværdig relation, og det pædagogiske personale er nærværende, engagerede og omsorgsfulde. Vi er bevidste om, at vi er tydelige rollemodeller. Vi arbejder ud fra den grundlæggende holdning, at vores børnehuse og netværk skal kunne rumme alle, således at børnene oplever, at de bliver set, hørt og forstået som de individuelle og unikke mennesker, de er.

Barnets alsidige personlige udvikling

I ”Barnets alsidige personlige udvikling” har vi fokus på barnets mange potentialer og udvikling af identitet. Et grundvilkår for børns udvikling er de voksnes evne til at skabe motivation hos børnene og lyst til at lære. Barnets personlige udvikling ser vi som fundamentet for de fem øvrige læreplanstemaer.

Den personlige udvikling handler i høj grad om, at barnet i samspil med omverdenen udvikler:

- Selvfølelse
- Selvværd
- Selvtillid
- Selvstændighed
- Selvhjulpenhed

Læringsmål

- At barnet lærer at mærke, kende og genkende egne følelser, kan sige til og fra, mærker og respekter egne og andres grænser og lærer, at alle følelser er tilladte.
- At barnet føler sig værdifuld og anerkendt for det barnet er og ikke for det barnet gør.
- At barnet er nysgerrigt, har mod på og tager initiativ til at udforske og afprøve nyt.
- At barnet ud fra aldersmæssige forudsætninger kan tænke, handle og føle i overensstemmelse med egne ønsker, og kunne tage initiativ i forhold til sig selv og gruppen
- At barnet kan mestre alderssvarende krav i forhold til sig selv, såvel følelsesmæssigt som fysisk

Handleplan

- Vi hjælper barnet med at sætte ord på deres følelser. Ved at sætte ord på det vi ser, hjælper vi barnet til at forstå og genkende følelser hos sig selv. Vi understøtter børnene i deres legerelationer og går ind i deres konflikter og giver dem redskaber til at kunne løse konflikten og sige til og fra.
- I relationen med børnene er vi bevidste om, at benytte jeg-budskaber, f.eks. ”jeg er glad for din tegning”, frem for at vurdere tegningen. Vi støtter barnet i relationer for at barnet kan føle sig værdifuld i samværet med andre børn, benævner hvert barns navn, når vi modtager barnet. Vi involverer gruppen når vi vil henlede opmærksomheden på det enkelte barn, f.eks. ved at de skal sige godmorgen og farvel til hinanden. Være opmærksomme på hinanden, guide hinanden, f.eks. hvis en kammerat har brug for hjælp. Vi skal se børnene og lære dem, at se hinanden.
- Tilbyde sig som voksen, se børnene og guide, opmuntre og give en hånd, hjælpe barnet videre, anerkende det barnet gør og støtte op om nysgerrigheden. Vi skaber rammer, hvor barnet tør handle på egen hånd. Vi er undersøgende sammen med barnet, så det tør stille flere spørgsmål og undersøge yderligere. Vi giver plads til leg, frihed til at lege frit og udvikle legen på egne præmisser.
- Vi lytter, rammesætter og understøtter, at der kan være forskellige muligheder og valg. Vi viser, at vi i fællesskab kan finde en løsning. Vi accepterer barnets frustrationer, når de er undervejs i det at kunne mestre, og er bevidste om, at de er i en proces. Vi hjælper barnet på

sporet af, at kunne mærke sig selv ved at sætte ord på, hvis f.eks. ærmet er blevet vådt, hænderne er kolde, barnet har det varmt. Når barnet har erfaret, kan det handle på det.

- Selvhjulpethed understøtter både selvværdet, selvfølelsen, selvtilliden og selvstændigheden. Derfor skaber vi rammerne for at barnet fra de er helt små, får mulighed for at udvikle selvhjulpethed.

Vi opfordrer derfor barnet til selv at tage tøj på, lader barnet gå selv, hælde mælk op og selv pakke madpakken ud.

Vi hjælper barnet med at tørre næsen, vaske hænder, gå på toilettet og slipper stille og roligt barnet efterhånden, som det bliver i stand til at mestre flere og flere opgaver. Vi accepterer, at det tager længere tid at gå i garderoben.

Synlige tegn

- Når det lille barn kan vise os en følelse, og når det store barn kan sætte ord på følelsen
- Når barnet agerer hensigtsmæssigt på en følelse
- Når barnet kan undre sig
- Når barnet forsøger at løse en konflikt og henter hjælp til hvis det er for svært.
- Når barnet hjælper en ven eller henter hjælp
- Når barnet sig hej og reagere på, at deres venner kommer og går
- Når barnet bevarer sin nysgerrighed og har lyst til at udforske og eksperimentere
- Når barnet har lyst til at lege og deltager i og bidrager til legen
- Når barnet forhandler
- Når barnet mestrer nye færdigheder
- Når barnet af sig selv reagerer relevant på egne behov
- Når barnet får lyst til at hjælpe andre
- Når barnet vil hjælpe til

Børnemiljøvurdering

Arbejdet med barnets alsidige personlige udvikling, fordrer et børnemiljø, hvor der på det fysiske og æstetiske område er plads til, at barnet kan lege alene og sammen med andre. Det fordrer at indretningen på stuerne og legepladsen giver inspiration, mulighed og udfordringer til forskellig former for leg.

Det medfører:

- At de voksne løbende skal forholde sig til, måden stuerne er indrettet på. Hvordan leger børnene, og er der plads til fordybelse, nysgerrighed og læring for det enkelte barn.
- At der skal være fysisk plads til, at børnene kan øve sig i at tage tøj på, ting skal være tilgængelige og mulige at håndtere.

I det psykiske børnemiljø er der fokus på, hvordan børnene taler til hinanden. Føler børnene sig velkommen, kan de mærke og opleve, at de hører til.

Det kræver:

- Nærværende voksne, der hjælper børnene med at sætte ord på deres følelser.
- Voksne der lytter og er i dialog med børnene, i forhold til måden vi taler til hinanden.
- Voksne der er nysgerrige i forhold til børnenes initiativer og ideer

Børn med særlige behov

De seks læreplanstemaer gælder for alle børn. Vejen til læring kan være anderledes i arbejdet med børn med særlige behov.

I det pædagogiske arbejde med børnegruppen arbejder vi i HLL med at skabe inkluderende fællesskaber, som kan rumme den enkelte. Vi tager udgangspunkt i det enkelte barn og dets formåen, hvis et barn har et særligt behov støtter vi det videst muligt til at være en del af fællesskabet og oplevelsen.

Efter behov inddrages fagpersoner, for eksempel psykolog, talepædagog, sundhedsplejerske m.m. De milepæle, der sættes for det enkelte barn, er vurderet på baggrund af et ønske om at give alle børn en oplevelse af succes og sikre barnets trivsel og progressive læring.

Forældrebestyrelsens inddragelse

Forældrebestyrelserne i de enkelte børnehuse informeres og inddrages løbende i forhold til de pædagogiske aktiviteter herunder arbejdet med læreplanstemaerne.

De enkelte bestyrelser i børnehusene har valgt en repræsentant der indgår i et netværksråd (HLL netværket). Dette netværksråd blev etableret i 2014.

Dokumentation

Der er to formål med dokumentation:

- At undersøge, analysere og reflekterer over praksis internt i børnehusene for at udvikle det pædagogiske læringsmiljø i HLL-netværket.
- At delagtiggøre børn, forældre, kollegaer og CUP i vores pædagogiske praksis.

Læringstemaet dokumenteres blandt andet via Børnelynet og mundtlig formidling.

- Handleplaner og den pædagogiske praksis evalueres i de enkelte børnehuse.
- Aktiviteter på tværs af netværket evalueres af tovholderne
- De samlede lærerplanerne evalueres i ledelsesnetværket.

Sociale kompetencer

Vi forstår barnets sociale kompetence således:

Det enkelte barn får, igennem en stabil tilknytning til voksne og samvær med jævnaldrende børn, mulighed for at udvikle social adfærd og social intelligens.

Udvikling af empati og kommunikative evner, at kunne skabe og indgå i netværk, samt udvikling af evnen til at være social fleksibel, giver barnet gode forudsætninger for at begå sig i og være en aktiv del af fællesskabet i institutionen og senere i livet i andre fællesskaber.

Læringsmål

- Børnene deltager i udvikling af sociale relationer og kompetencer i et større fællesskab, der bidrager med nye perspektiver og samvær på nye og andre måder.
- Børnene oplever sig som del af en større gruppe, hvor der opnås og gives anerkendelse.
- Børnene skaber relationer og danner venskaber via leg og aktiviteter.
- Børnene udvikler lyst og evne til at håndtere hverdagens udfordringer og modgang.
- Børnene kan afgrænse sig og træffe valg, senere også sammen med andre.
- Det enkelte barn oplever sig betydningsfuldt for helheden.
- Børnene oparbejder lyst og evne til at samarbejde og være en aktiv del af de demokratiske processer.

Handleplan

Børnene gennemgår i årene fra 0-6 år en fantastisk udvikling. Vi sætter individuelle milepæle for det enkelte barn på dets vej frem. Disse ligger til grund for det pædagogiske arbejde med et særligt fokus på udvikling af sociale kompetencer i forhold til at mestre livet.

De pædagogiske aktiviteter er med afsæt i interne aktiviteter i de enkelte institutioner og i et pædagogisk samarbejde på tværs af institutionerne i HLL netværket.

- Vi arbejder med planlagte og spontane pædagogiske aktiviteter, der fungerer som ramme for udvikling af relationer og sociale færdigheder og kompetencer.
- Alle børn og voksne er aktive deltagere i forhold til at forme det sociale liv i institutionen.
- Børnene oplever en stabil tilknytning til de voksne.
- Vi støtter børnene i at håndtere hverdagens udfordring og modgang f.eks. i forhold til at kunne løse konflikter.
- Vi hjælper børnene til at give udtryk for egne behov og at kunne sige til og fra i samværet med andre.
- Vi hjælper børnene til at give plads og være lydhøre over for andres ønsker.

Synlige tegn

- Når børnene viser glæde og har lyst til, at være sammen med hinanden
- Når børnene udviser empati og hjælpsomhed overfor hinanden
- Når børnenes har tillid og viser tryghed i relationen til de voksne
- Når vi oplever at børnene indgår i nye lege relationer
- Når børnene respekter hinanden forskelligheder

Børnemiljøvurdering

Arbejdet med barnets sociale kompetencer fodrer et børnemiljø, der på det fysiske og æstetiske

område giver plads til at barnet kan lege sammen med andre. Det at indretningen på stuerne og legepladsen giver inspiration, mulighed og udfordringer til forskellig former for leg. Det kræver:

- At de voksne løbende forholder sig til, måden stuerne er indrettet på. Hvordan leger børnene, og er der plads til fordybelse, nysgerrighed og læring for børnegruppen. Det at børn kan finde steder at lege sammen uden at blive forstyrret.

I det psykiske børnemiljø er der fokus på empati, dét at sætte grænser, leg, samarbejde, og det at kunne løse konflikter. Det kræver:

- Nærværende voksne, der hjælper børn med at sætte ord på deres følelser og de grænser de oplever og sætter over for hinanden.
- De voksnes tilgang til børnene er præget af en anerkendende kontakt og nærvær præget af nysgerrighed i forhold til børnenes initiativer og ideer. En nysgerrighed på nysgerrigheden.
- Voksne der støtter op om børns leg, og at der bliver skabt plads til og guidet i forhold legen og relationerne.
- Voksne der lytter og er i dialog med børn i forhold til måden, vi taler til hinanden.
- Voksne der kan hjælpe med konfliktløsning gennem dialog med børn, og dermed styrke den sociale forståelse.

Børn med særlige behov

De seks læreplanstemaer gælder for alle børn. Vejen til læring kan være anderledes i arbejdet med børn med særlige behov.

I det pædagogiske arbejde med børnegruppen arbejder vi i HLL med at skabe inkluderende fællesskaber, som kan rumme den enkelte. Vi tager udgangspunkt i det enkelte barn og dets formåen, hvis et barn har et særligt behov støtter vi det videst muligt til at være en del af fællesskabet og oplevelsen.

Efter behov inddrages fagpersoner, for eksempel psykolog, talepædagog, sundhedsplejerske m.m. De milepæle, der sættes for det enkelte barn, er vurderet på baggrund af et ønske om at give alle børn en oplevelse af succes og sikre barnets trivsel og progressive læring.

Forældrebestyrelsens inddragelse

Forældrebestyrelserne i de enkelte børnehuse informeres og inddrages løbende i forhold til de pædagogiske aktiviteter herunder arbejdet med læreplanstemaerne.

De enkelte bestyrelser i børnehusene har valgt en repræsentant der indgår i et netværksråd (HLL netværket). Dette netværksråd blev etableret i 2014.

Dokumentation

Der er to formål med dokumentation:

- At undersøge, analysere og reflekterer over praksis internt i børnehusene for at udvikle det pædagogiske læringsmiljø i HLL-netværket.
- At delagtiggøre børn, forældre, kollegaer og CUP i vores pædagogiske praksis.

Læringstemaet dokumenteres blandt andet via Børnelynet og mundtlig formidling.

- Handleplaner og den pædagogiske praksis evalueres i de enkelte børnehuse.
- Aktiviteter på tværs af netværket evalueres af tovholderne
- De samlede lærerplanerne evalueres i ledelsesnetværket.

Sprog

Sproget er barnets forudsætning for at udtrykke sig og kommunikere med andre. Det sker ikke kun gennem det talte eller det skrevne sprog, men også gennem kropssprog, mimik og billedsprog. Børn udvikler deres sproglige kompetencer gennem samvær, forskellige typer af oplevelser, leg, fortælling, planlagte og spontane aktiviteter i hverdagen.

Den sproglige udvikling er en proces, hvor barnet omformer og udvikler sin viden, sin forståelse og sine færdigheder.

Læringsmål

- At børnene udvikler evnen til at indgå i dialog med andre børn og voksne
- At børnene tilegner sig et så nuanceret sprog og så stor sprogforståelse som muligt
- At børnene lære at forstå nuancerede ansigts- og kropsudtryk
- At børnene lære at anvende ord og begreber, der hører til hverdagen
- At børnene ud fra deres alder genkender og anvender tal og bogstaver
- At børnene lærer at lytte til en fortælling og kunne genfortælle den

Handleplan.

- At de voksne benævner, det vi ser og hører og bruger sproget bekræftende i forhold til barnets oplevelser med og i verden.
- At den voksne taler tydeligt og konkret og giver barnet tid til at reagere på det sagte.
- At de voksne er opmærksomme på, at de siger det, de mener og mener hvad de siger. Det vil sige at sprog, mimik og handling hænger sammen.
- At give mulighed for at arbejde i mindre grupper, hvor vi styrker relationen mellem barn og voksen og give rum for fordybelse.
- Vi implementerer sprogpakken og anvender sprogpakken temaer bl.a. dialogisk læsning og tematisk sprogarbejde.
- Børnene præsenteres for tal og bogstaver i hverdagens aktiviteter og institutionens miljø
- At udvikle samarbejdet og den pædagogiske kvalitet på tværs af institutionerne i HLL netværket via en tovholdergruppe med fokus på sprog.
- At børnene udvikler sproget gennem samvær og leg med andre børn og voksne samt udfordres med forskellige typer af oplevelser.

Synlige tegn

- En øget sproglig kompetence i forhold til at udtrykke følelser og behov, både verbalt og nonverbalt
- Når barnet tilegner sig ord og forståelse for ords betydning
- Når barnet bruger rim, remser og sang i hverdagen
- Når barnet kan holde den røde tråd i dialogen
- Når barnet kan vente på tur, blive i konteksten og modtage en kollektiv besked
- Når barnet bruger sproget til at formidle tanker og overvejelser i legen
- Når barnet kan genkende/skrive deres eget navn, bogstaver og tal

Børnemiljøvurdering.

Arbejdet med barnets sprog fodrer et børnemiljø, der på det fysiske og æstetiske område giver mulighed for at barnet kan bruge sit sprog gennem rim og remser, sang og spil. Den fysiske indretning skal afspejle brug af og mulighed for kendskab til tal, bogstaver, former og farver.

Derudover er det vigtigt, at der er plads til at lege rollelege og det at være i mindre grupper, da sproget er en vigtig del af legen. Det kræver:

- At de voksne løbende forholder sig til måden, hvorpå stuerne er indrettet. Hvordan leger børnene, og er der plads til fordybelse, nysgerrighed og læring for børnegruppen, og er der muligheder for, at børn kan finde steder at lege sammen uden at blive forstyrret.
- At den voksne f.eks. planlægger samlinger, hvor der er tilpas med sproglige udfordringer. Dette sker gennem sange, rim og remse og historie fortælling og andre former for sproglige aktiviteter.

I det psykiske børnemiljø er der fokus på at sætte ord på det vi gør og at bruge sproget til at skabe kontakt med andre. Det at vi er forskellige og ikke kan det samme og vi øver os alle sammen på at kunne sige og tale om nye ting. Her er det vigtigt at børn lærer at sætte ord på deres følelser, da det har stor betydning for relationerne til andre. Det kræver:

- Voksne, der planlægger sproglige forløb ud fra det enkelte barn og børnegruppen.
- Voksne der støtter op om børns leg, og at der bliver skabt plads til og guidet i forhold legen og relationerne.
- Voksne der lytter og er i dialog med børn i forhold til måden, vi taler til hinanden.
- Voksne der sætter ord på at vi er forskellige og der skal være plads til at alle kan fortælle.

Børn med særlige behov

De seks læreplanstemaer gælder for alle børn. Vejen til læring kan være anderledes i arbejdet med børn med særlige behov.

I det pædagogiske arbejde med børnegruppen arbejder vi i HLL med at skabe inkluderende fællesskaber, som kan rumme den enkelte. Vi tager udgangspunkt i det enkelte barn og dets formåen, hvis et barn har et særligt behov støtter vi det videst muligt til at være en del af fællesskabet og oplevelsen.

Efter behov inddrages fagpersoner, for eksempel psykolog, talepædagog, sundhedsplejerske m.m. De milepæle, der sættes for det enkelte barn, er vurderet på baggrund af et ønske om at give alle børn en oplevelse af succes og sikre barnets trivsel og progressive læring.

Forældrebestyrelsens inddragelse

Forældrebestyrelserne i de enkelte børnehuse informeres og inddrages løbende i forhold til de pædagogiske aktiviteter herunder arbejdet med læreplanstemaerne.

De enkelte bestyrelser i børnehuse har valgt en repræsentant der indgår i et netværksråd (HLL netværket). Dette netværksråd blev etableret i 2014.

Dokumentation

Der er to formål med dokumentation:

- At undersøge, analysere og reflekterer over praksis internt i børnehuse for at udvikle det pædagogiske læringsmiljø i HLL-netværket.

- At delagtiggøre børn, forældre, kollegaer og CUP i vores pædagogiske praksis.

Læringstemaet dokumenteres blandt andet via Børnelynet og mundtlig formidling.

- Handleplaner og den pædagogiske praksis evalueres i de enkelte børnehuse.
- Aktiviteter på tværs af netværket evalueres af tovholderne
- De samlede lærerplanerne evalueres i ledelsesnetværket.

Krop og bevægelse

Når vi arbejder med ”Krop og bevægelse” bliver børnene udfordret på krop og sjæl. Vi giver børnene mulighed for at stifte bekendtskab med sund mad og sund livsstil. Børnene motiveres til at bevæge sig aktivt og derved øge det enkelte barns velvære og lære glæden ved at bruge kroppen at kende.

Læringsmål

- At styrke børnenes bevidsthed om ”en sund sjæl i et sundt legeme”, så de udvikler sig til glade børn med en sund og god kropsbevidsthed
- At støtte børnenes sansmæssige udvikling
- At støtte børnenes motoriske udvikling
- At styrke børnenes kropsbevidsthed og lærer dem om deres egen krops formåen
- At styrke inaktive børn til at bevæge sig
- At skabe ro om de motorisk urolige børn
- At styrke børnene til at føle glæde ved at bevæge sig
- At børnene bliver bevidste om sund og fornuftig livsførelse
- At udvikle samarbejdet og den pædagogiske kvalitet på tværs af institutionerne i HLL netværket, via en tovholdergruppe med fokus på motorik og sundhed

Handleplan

- Når de voksne bruger deres krop, gør børnene det også.
- Når de voksne har fokus på sund kost har børnene også mulighed for sammen med de voksne, at gå på jagt i ”kostens rige” og blive stimuleret i smags og lugtesansen.
- Vi tilbyder børnene aktiviteter, som styrker finmotorikken
- Vi tilrettelægger aktiviteter, hvor børnene ved at bruge deres krop, udforsker kroppens formåen, udvikler glæden ved at bruge kroppen, styrker udholdenhed, balance og kondition.
- Vi igangsætter lege, hvor børnene udfordrer egne grænser, oplever fællesskab, kropslig nærhed med de øvrige børn og mulighed for at sætte kropslige og mentale grænser.

Synlige tegn

- Når børnene viser glæde, begejstring og har lyst til bevægelse
- Når børnene mestrer nye sansemæssige og motoriske udfordringer
- Når børnene oplever ro og indre balance gennem bevægelser, det ses når der er færre konflikter og større trivsel
- Når børnene i talesætter deres egen formåen
- Når børnene indgår i en dialog om sundhed (mad, søvn, hygiejne og bevægelse)

Børnemiljøvurdering

Arbejdet med Krop og bevægelse fordrer et børnemiljø, hvor der på det fysiske og æstetiske område prioriteres, at børnene har plads og mulighed for inde som ude, at udfordres på krop og sjæl.

Det kræver:

- Voksne, der er bevidste om alderssvarende udfordringer til alle
- Voksne, der bruger sig selv som redskab, er det gode eksempel og viser, at det er sjovt at bruge kroppen

- Voksne, der er bevidste om rums muligheder og beskaffenhed – også uderummet

I det psykiske børnemiljø er vores fokus, at børnene skal føle sig som en del af fællesskabet og ikke føle sig begrænsede af deres fysiske formåen. Det kræver:

- Voksne, som aktivt hjælper barnet til næste trin og ved guidning opfordrer barnet til at turde
- Voksne, som lade barnet deltage i de daglige gøremål, som at dække bord, sætte på plads, selv hente madpakke, selv hælde op m.m.

Børn med særlige behov

De seks læreplanstemaer gælder for alle børn. Vejen til læring kan være anderledes i arbejdet med børn med særlige behov.

I det pædagogiske arbejde med børnegruppen arbejder vi i HLL med at skabe inkluderende fællesskaber, som kan rumme den enkelte. Vi tager udgangspunkt i det enkelte barn og dets formåen, hvis et barn har et særligt behov støtter vi det videst muligt til at være en del af fællesskabet og oplevelsen.

Efter behov inddrages fagpersoner, for eksempel psykolog, talepædagog, sundhedsplejerske m.m. De milepæle, der sættes for det enkelte barn, er vurderet på baggrund af et ønske om at give alle børn en oplevelse af succes og sikre barnets trivsel og progressive læring.

Forældrebestyrelsens inddragelse

Forældrebestyrelserne i de enkelte børnehuse informeres og inddrages løbende i forhold til de pædagogiske aktiviteter herunder arbejdet med læreplanstemaerne.

De enkelte bestyrelser i børnehuse har valgt en repræsentant der indgår i et netværksråd (HLL netværket). Dette netværksråd blev etableret i 2014.

Dokumentation

Der er to formål med dokumentation:

- At undersøge, analysere og reflekterer over praksis internt i børnehuse for at udvikle det pædagogiske læringsmiljø i HLL-netværket.
- At delagtiggøre børn, forældre, kollegaer og CUP i vores pædagogiske praksis.

Læringstemaet dokumenteres blandt andet via Børnelynet og mundtlig formidling.

- Handleplaner og den pædagogiske praksis evalueres i de enkelte børnehuse.
- Aktiviteter på tværs af netværket evalueres af tovholderne
- De samlede lærerplanerne evalueres i ledelsesnetværket.

Natur og naturfænomener

At arbejde med natur og naturfænomener betyder, at børn får flere muligheder for at være, opleve og undersøge naturen. De skal opleve vind og vejr, årstiderne der skifter, naturens mangfoldighed i forhold til skov, strand, sø og legeplads.

Læringsmål

- Børn skal lære at passe på naturen
- Børn skal opleve glæde ved at være i naturen
- Børn skal opleve naturens cyklus - kende årstiderne og deres kendetegn
- Børn skal opnå kendskab til naturfænomener
- Børn skal have mulighed for at bruge deres sanser i naturen
- Børn skal opleve, at det er spændende og inspirerende at undersøge ting i naturen
- Børn skal bruge naturens alsidige muligheder; tid til fordybelse, fysisk udfoldelse og at der er højt til loftet
- Børn skal have kendskab til naturens dyreliv
- At udvikle samarbejdet og den pædagogiske kvalitet på tværs af institutionerne i HLL netværket, via en tovholdergruppe med fokus på børn og natur

Handleplan

- Gennem måden vi agerer og færdes på i naturen er vi med til at udvikle børnenes respekt for naturen og miljøet.
- Vi tilrettelægger aktiviteter, hvor børnene får mulighed for at opleve naturens mangfoldighed.
- Vi tager på ture til skov, strand og sø. Vi giver børnene plads til at lege i naturen samt mulighed for, på egen hånd at udforske, gå på opdagelse og bruge sanserne.
- Vi skal ud og mærke blæsten rive i håret og at glidebanen på legepladsen er vand, der er frosset til is.
- Vi taler om og ser på de forskellige dyr, fugle og fisk, hvor og hvordan de lever.
- Vi understøtter børnenes udforskning af legepladsen, som en naturpark og indretter den derefter.

Synlige tegn

- Børnene er opmærksomme på at smide skrald i skraldespanden
- Børnene viser respekt og kendskab for planter og dyr
- Børnene viser glæde, begejstring og nysgerrighed, når vi skal af sted, og når vi er i naturen
- Når børnene registrerer at vejret og årstiden skifter
- Børnene er undersøgende og eksperimenterende
- Børnene begynder at genkende og benævne naturens mangfoldighed

Børnemiljøvurdering

Arbejdet med natur og naturfænomener fordre et børnemiljø, hvor der på det fysiske og æstetiske område prioriteres, at børn kommer på forskellige ture i naturen og at der er en spændende legeplads. Det kræver:

- Voksne der planlægger forskellige typer ture i skoven og til stranden på forskellige årstider
- Voksne der er undersøgende i forhold til legepladsens indretning og tilbud

I det psykiske børnemiljø er der fokus på, at alle børn er en del af fællesskabet i forhold til oplevelser i naturen. At det enkelte barn er vigtig og har betydning for den fælles oplevelse og der er plads til at være. Det kræver:

- Voksne der er engagerede, undersøgende, nysgerrige og stiller spørgsmål sammen med børnene
- Voksne der giver plads til at det enkelte barn kan være

Børn med særlige behov

De seks læreplanstemaer gælder for alle børn. Vejen til læring kan være anderledes i arbejdet med børn med særlige behov.

I det pædagogiske arbejde med børnegruppen arbejder vi i HLL med at skabe inkluderende fællesskaber, som kan rumme den enkelte. Vi tager udgangspunkt i det enkelte barn og dets formåen, hvis et barn har et særligt behov støtter vi det videst muligt til at være en del af fællesskabet og oplevelsen.

Efter behov inddrages fagpersoner, for eksempel psykolog, talepædagog, sundhedsplejerske m.m. De milepæle, der sættes for det enkelte barn, er vurderet på baggrund af et ønske om at give alle børn en oplevelse af succes og sikre barnets trivsel og progressive læring.

Forældrebestyrelsens inddragelse

Forældrebestyrelserne i de enkelte børnehuse informeres og inddrages løbende i forhold til de pædagogiske aktiviteter herunder arbejdet med læreplanstemaerne.

De enkelte bestyrelser i børnehuse har valgt en repræsentant der indgår i et netværksråd (HLL netværket). Dette netværksråd blev etableret i 2014.

Dokumentation

Der er to formål med dokumentation:

- At undersøge, analysere og reflekterer over praksis internt i børnehuse for at udvikle det pædagogiske læringsmiljø i HLL-netværket.
- At delagtiggøre børn, forældre, kollegaer og CUP i vores pædagogiske praksis.

Læringstemaet dokumenteres blandt andet via Børnelynet og mundtlig formidling.

- Handleplaner og den pædagogiske praksis evalueres i de enkelte børnehuse.
- Aktiviteter på tværs af netværket evalueres af tovholderne
- De samlede lærerplanerne evalueres i ledelsesnetværket

Kulturelle udtryksformer og værdier

Kultur er et udtryk for menneskets forståelse af og tilgang til verdenen. Det er gennem mødet med andre og det anderledes, vi definerer vores eget kulturelle ståsted og genkender vores egne kulturelle rødder.

Børn i dag møder mange forskellige kulturer og værdier. Ved at lære børn om disse forskelligheder, er vi med til at danne et grundlag for barnets forståelse af, at verden er mangfoldig, samt respekt og tolerance for hinandens forskelligheder.

Gennem mødet med andre udtryksformer – både kulturelt og kunstnerisk – og ved at stifte bekendtskab med andre måder at leve på, samt andre værdier, udfolder børnene sig til hele, nysgerrige og tolerante mennesker.

Vi tilbyder et varieret udbud af forskellige kulturelle udtryksformer, som giver børnene blik, lyst og inspiration til deres personlige og sociale identitet og ståsted. Børnene inspireres til selv at udvikle deres musiske og kreative side. Mødet med forskellige kulturelle udtryk vil åbne op for en nysgerrighed og accept, og derved bevidstgøres de om værdien af forskellighed som ressource.

Læringsmål

- At børnene oplever kulturel mangfoldighed, at vi er forskellige
- At børnene erfarer, at alle mennesker er noget særligt og værdifuldt i sig selv.
- At børnene får en bevidsthed om sig selv og viden om omverdenen
- At børnene øver sig i og afprøver sig selv i et bredt spektrum af forskellige kunstneriske udtryksformer.
- At børnene skal have kendskab til højtider og traditioner
- At børnene er med til at skabe en fælles kultur, hvor alle deltager i processen
- At børnene tør udfolde deres kreativitet og udføre deres eksperimenter

Handleplan

- Vi holder fast i traditioner og fejrer højtider og skaber naturlige situationer, hvor vi taler om og lytter til hinandens liv og livsformer og opnår en forståelse og viden om forskellige livsformer, værdier og traditioner
- Vi tilrettelægger aktiviteter inden for sang, musik, teater, dans, billedkunst, arkitektur, design, former, farver og udstillinger, og skaber hermed muligheder for sanselige oplevelser for børn i alle aldre
- Børnene har tid og rum til at arbejde med forskellige materialer, teknikker og aktiviteter
- De voksne inspirerer og støtter børnene i deres kreative udfoldelser og opfindsomhed

Synlige tegn

- Når børnene udviser tålmodighed, går på kompromis og hører på andres ideer
- Når børnene har lyst til at udtrykke sig via dans, musik og anden kreativ udfoldelse
- Når børnene agerer i et fællesskab og glædes ved sammen at skabe og udvikle kreativitet
- Når børnene samler ritualer op i forhold til traditioner og højtider

Børnemiljøvurdering

Arbejdet med Kulturelle udtryksformer og værdier fordrer et børnemiljø, hvor der på det fysiske og æstetiske område prioriteres, at børnene vil få mulighed for at deltage i mange kulturelle udbud.

Det kræver:

- At det pædagogiske personale planlægger forskellige aktiviteter inden for sang, musik, teater, dans, billedkunst, arkitektur, design, former, farver og udstillinger.
- At det pædagogiske personale sikrer tid og rum til at arbejde med forskellige materialer, teknikker og aktiviteter, der kan anspore og inspirere dem til selv at fremstille og anvende kunstneriske virkemidler.

I det psykiske børnemiljø er der fokus på, at alle børn er en del af fællesskabet i forhold til kulturelle oplevelser. At det enkelte barn er vigtigt og har betydning for den fælles oplevelse og at der er plads til at være.

Det kræver

- *Voksne, der italesætter og værdsætter børnenes forskelligheder*
- Voksne, der møder børnene i trygge, betydningsfulde og motiverende sammenhænge
- Voksne, der anerkender og respekterer barnet i deres eksperimenter

Børn med særlige behov

De seks læreplanstemaer gælder for alle børn. Vejen til læring kan være anderledes i arbejdet med børn med særlige behov.

I det pædagogiske arbejde med børnegruppen arbejder vi i HLL med at skabe inkluderende fællesskaber, som kan rumme den enkelte. Vi tager udgangspunkt i det enkelte barn og dets formåen, hvis et barn har et særligt behov støtter vi det videst muligt til at være en del af fællesskabet og oplevelsen.

Efter behov inddrages fagpersoner, for eksempel psykolog, talepædagog, sundhedsplejerske m.m. De milepæle, der sættes for det enkelte barn, er vurderet på baggrund af et ønske om at give alle børn en oplevelse af succes og sikre barnets trivsel og progressive læring.

Forældrebestyrelsens inddragelse

Forældrebestyrelserne i de enkelte børnehuse informeres og inddrages løbende i forhold til de pædagogiske aktiviteter herunder arbejdet med læreplanstemaerne.

De enkelte bestyrelser i børnehuse har valgt en repræsentant der indgår i et netværksråd (HLL netværket). Dette netværksråd blev etableret i 2014.

Dokumentation

Der er to formål med dokumentation:

- At undersøge, analysere og reflekterer over praksis internt i børnehuse for at udvikle det pædagogiske læringsmiljø i HLL-netværket.
- At delagtiggøre børn, forældre, kollegaer og CUP i vores pædagogiske praksis.

Læringstemaet dokumenteres blandt andet via Børnelynet og mundtlig formidling.

- Handleplaner og den pædagogiske praksis evalueres i de enkelte børnehuse.
- Aktiviteter på tværs af netværket evalueres af tovholderne
- De samlede lærerplanerne evalueres i ledelsesnetværket.

